

Arbeids- og sosialdepartementet
Pb 8019 Dep
0030 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
14/00271-16

Vår dato
17.11.2014

Høringssak - endringer i folketrygdloven kapittel 15 - stønader til enslig mor eller far.

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforeningen og profesjonsforbundet for over 27.000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Mange av våre medlemmer jobber i NAV.

Enslig mor eller far.

FO støtter at det er viktig å samordne eksisterende regelverk, og likebehandle ut fra situasjon, uavhengig av om man har vært/er gift eller samboer. Det er behov for å rydde i begrepsbruken, og det er ikke noen grunn for at separerte skal ha dårligere vilkår enn enslige etter samboerskap. FO støtter derfor at separerte også skal regnes blant enslige og ha rett på støtte fra første dag etter samlivsbrudd.

FO mener det vil virke mot sin hensikt å omdefinere status fra første dag med ny samboer, da det er forelderen som har forsørgerplikt. Det er unaturlig å pålegge den nye samboeren en form for forsørgerplikt fra første dag. FO mener det er mer hensiktsmessig at ordningen følger samme regelverk som vilkår for utvidet barnetrygd med en overgangsperiode på 6 måneder, (gjelder ikke den andre forelderen).

Definisjonen på enslig forsørger er ulik i de forskjellige regelverk, FO foreslår at dagens vilkår for utvidet barnetrygd benyttes i alle. Dersom det innføres eller opprettholdes andre krav til enslige forsørgere enn at de er nettopp enslige forsørgere, kan det føre til at det utvikles et regelverk som definerer disse ut av målgruppen.

FO støtter ikke forslaget om at overgangsstønad ikke skal ytes de som får barn med samme person etter samlivsbruddet. Høringsnotatet foreslår denne endringen for alle som har fått barn med tidligere partnere uavhengig av situasjon og hvorvidt det er frivillig eller ufrivillig. FO mener forslaget til endring er moraliserende, og at dette fraviker fra formålet som er inntektssikring med mål om selvforsørgelse. Det samme gjelder for forslag til endring i § 15-5, 5. ledd «*enslig mor, eller far som uten rimelig grunn har sagt opp et arbeidsforhold de siste seks månedene før søknadstidspunktet, får ikke overgangsstønad*»

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

Slik utviklingen har vært de siste årene er man ikke lenger regnet som enslig forsørger, og får ikke overgangsstønad eller tilsynspenger dersom det er geografisk nærhet mellom foreldrene. Dette gjøres med begrunnelse om at det er umulig å vite hvem som har barnet mest. *«Ingen av foreldrene anses å ha aleneomsorgen for barnet ved boforhold som nevnt i § 1-5 fjerde ledd, eller ved andre nære boforhold»*. Trygderetten har avslått saker med adresse som eneste begrunnelse. Det betyr i praksis at sivilstatus ikke lenger har betydning for søknad om støtte for alle enslige forsørgere, i noen tilfeller er det adressene til barnets foreldre som avgjør. FO mener det er feil at geografisk nærhet mellom foreldrene skal være avgjørende for om man er regnet som enslig forsørger eller ikke. I NOVA rapport 18/05 er en av konklusjonene: *«Den negative effekten av å leve med bare en forelder blir mindre dersom den utflyttede beholder et nært forhold til barna»*. Geografisk nærhet vil gjøre det enklere å opprettholde et nært forhold til av foreldrene som har flyttet ut.

Ytelsene rettet mot enslige forsørgere er historisk sett en økonomisk sikkerhet med mål om selvforsørgelse. Denne støtten gjør det mulig å bryte ut av ekteskap og samboerskap uten at det fører til økonomisk ruin. Enkelthusholdninger er fra før overrepresentert blant sosialhjelpsmottakerne. *«Ser vi på sosialhjelpsmottakernes familiesituasjon, utgjorde enslige menn i underkant av 40 prosent av mottakerne i 2013, mens enslige kvinner utgjorde 23 prosent. 14 prosent var enslige forsørgere, 12 prosent var par uten barn og 11 prosent par med barn. Sammenlignet med 2006 er det her bare små forskyvninger»* SSB.

Varighet.

FO er fornøyd med at overgangsstønaden varighet ble opprettholdt i årets statsbudsjett

Overgangsstønaden er vært svært viktig for at mange aleneforeldre skal kunne kvalifisere seg til arbeidslivet, og mestre kombinasjonen av jobb og eneomsorg for små barn.

Forslaget vil først og fremst ramme unge aleneforeldre som har lav utdanning, og begrensede muligheter på arbeidsmarkedet. FO mener stønaden må beholdes slik den er i dag, og at aleneforeldre fortsatt i framtiden skal ha mulighet til å kvalifisere seg til arbeidslivet, samtidig som de har en forutsigbar inntekt når barna er små.

Overgangsstønaden er en svært treffsikker ytelse som bidrar til kvalifisering og selvforsørgelse for en gruppe som i utgangspunktet er sårbar. Som regjeringen selv sier i budsjettet, var 90 pst av mottakere av overgangsstønad med yngste barn på ett år eller eldre, i aktivitet i form av utdanning, arbeid eller aktivt arbeidssøkende i utgangen av 2013.

Dersom foreslåtte endringer i overgangsstønaden gjennomføres, vil det forverre situasjonen betraktelig for de berørte lavinntektsfamiliene. Overgangsstønad er en behovsregulert ytelse som justeres etter inntekten. Med plikt om aktivitet etter 1. år anser FO at insentiver til økt aktivitet allerede er tilstede i tilstrekkelig grad.

Tre av fire sosialhjelpsmottakere som er alene med forsørgeransvar, er kvinner. Ser vi på mottakerne fordelt etter familiefase, økte inntektsavhengigheten av sosialhjelp i alle hovedgrupper i 2013. Relativt mest økte avhengigheten blant par uten barn og blant enslige mødre.

Yrkesrettet aktivitet

Fattigdom rammer spesielt barn av enslige forsørgere, foreldre uten utdanning og arbeid, samt barn som har foreldre med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn. Barn som lever i lavinntektsfamilier har ikke anledning til å ha en allsidig barndom med ferie- og fritidsaktiviteter som kan gi følelse av tilhørighet, fellesskap, mestring og som kan forebygge

mange vanskeligheter. Noen barn i lavinntektsfamilier kommer sjelden eller aldri på utflukter eller ferier, barnebursdager eller har venner med hjem.

Utdanning kan være en vei ut av fattigdommen, og derfor mener FO dagens ordning med mulighet for utdanning må videreføres.

Muligheten enslige forsørgere har til å prioritere utdanning i perioden med overgangsstønad har for mange sikret høyere inntekt enn de ville hatt mulighet til uten utdanning. Foreldrenes beste mulighet for å sikre at barna ikke får en oppvekst preget av fattigdom er å ha og opprettholde en jobb som sikrer et rimelig inntektsgrunnlag.

Sosial bakgrunn påvirker i stor grad mulighetene for å lykkes. Blant de som fullfører videregående utdanning i løpet av fem år, er det langt færre brukere av trygd- og stønadsordninger enn blant dem som ikke fullfører. Det er en direkte sammenheng mellom trygde- og stønadskostnader og antall individ som ikke fullfører videregående opplæring. Ikke overraskende overføres dette til neste generasjon.

Dette bekreftes i Novas, rapport 18/5 Skoleprestasjoner for barn med særboende foreldre «...*det er gjort funn som som sier at foreldrenes utdanning er det som i størst grad påvirker skoleprestasjonene til barn med særboende foreldre*». Mangel på utdanning hos foreldrene rammer også neste generasjon og viderefører den sosioøkonomiske status.

Barnets alder.

Støtte bør fortsatt ytes til barnet fyller 8 år. FO er ikke enig i at etablerte skolefritidsordninger gjør overgangsstønaden overflødig. Selv med støtte i form av utvidet barnetrygd, barnebidrag, evt. bidragsforskudd, skatteklasser 2 og tilsynspenger, er 14 % av sosialhjelpsmottakerne enslige forsørgere. Ofte er overgangen til enslig forsørgere fra gift/samboer knyttet til en livskrise. Eksisterende ordning gir tid og rom for enslige forsørgere til å komme seg ut av krisen før ytelsen opphører etter 3 år. Overgangen fra barnehage til skole kan være en sårbar tid for mange. Det å benytte skolestart som grense vil da føre til dobbel belastning på de barna som opplever et brudd i 5-6 års alderen. Dagens ordning ivaretar også disse, og sikrer at barnet er trygget i skolen før ytelsen opphører.

Støtten flyttes fra stat til kommune.

For mange mottagere av støtte for enslige forsørgere vil reduksjon i omfanget gjøre at de i større grad blir avhengig av sosialtjenesten for å få tilstrekkelig til livsopphold. Per i dag er 14% avhengig av sosialhjelp.

FO synes det er en skremmende utvikling når stadig flere blir avhengig av sosialhjelp, som skal være en midlertidige løsning. Livsoppholdsnormen i sosialhjelpen er en minstenorm for hva man kan klare seg på over en kort periode. Ved å kutte støtten til enslige forsørgere vil det mest sannsynlig føre til ytterligere økning i antall sosialhjelpsmottakere i denne gruppen. Mange minstepensjonister og uførepensjonister er i 2014 avhengige av supplerende sosialhjelp. FO er bekymret for at foreslåtte endringer vil føre til ytterligere økninger i antall sosialhjelpsmottakere. Det vil føre til at stadig flere vil trenge både statlig og kommunale ytelser. NAV ansatte får dermed en ny tidstyp som fjerner saksbehandlerne fra det klient/bruker nære arbeidet. Dette vil således føre til mer, ikke mindre byråkrati. Flere søknader vil måtte behandles i henhold til forskjellige regelverk.

FO er bekymret for utviklingen av velferdsstaten og for den framtidige situasjonen til brukere av NAV. Ytelser til enslige forsørgere er i stor grad bygd på tillitt ved en årlig erklæring på at man fortsatt er alene. Vi mener det er riktig å bevare en ordning som er så vidt treffsikker og gir

reelle muligheter for selvforsørgelse til målgruppen. Økt bemanning ved NAV-kontorene til å følge opp brukergruppen ville være en måte å sikre brukernes forståelse av regelverket, og forventningene til og bistand til aktivitet som allerede ligger i dagens ordning.

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Janne Elisabeth Håkonsen
Fagkonsulent